

Inhoudsopgave

1	Beleidsvaluatie: een introductie	17
1.1	Beleidsvaluatie: een plaatsbepaling	18
1.2	Beleid als ‘evaluandum’: theorieën, cycli en complexiteit	23
1.3	Beleidsvaluatie: maatwerk in het verlengde van theorieën, cycli en complexiteit	30
1.4	Capita selecta: opzet van dit boek	34
2	De zeven functies van beleidsvaluatie: leren en verantwoord worden als spil	43
2.1	Informereren: de kennisfunctie van beleidsvaluatie	45
2.2	Beoordelen: de waarderingsfunctie van beleidsvaluatie	47
2.3	Leren, aanpassen en innoveren: de verbeterfunctie van beleidsvaluatie	51
2.4	Verantwoorden: de democratische functie van beleidsvaluatie	58
2.5	Rationaliseren en theorieën ontwikkelen en testen: de rationeel-analytische functie van beleidsvaluatie	61
2.6	Discussiëren: de dialoogfunctie van beleidsvaluatie	65
2.7	Politiseren: de politieke of machiavellistische functie van beleidsvaluatie	67
3	Metten en verklaren, luisteren en bezoeken: rationeel-analytische, constructivistische en contextueel-realistische beleidsvaluatie	73
3.1	Drie typen beleidsvaluatie: naar realistische verbindingen van rationele analyse, constructivistische responsiviteit en contextuele mechanismen	74
3.2	Type I beleidsvaluatie: weten door meten (van effecten) en toetsen (van beleidstheorieën)	78
3.3	Type II beleidsvaluatie: begrijpen en verklaren door te luisteren naar meervoudigheid en meerstemmigheid	88

3.4	Type III beleidsvaluatie: bezoeken van contexten en het begrijpen en verklaren van mechanismen	98
3.5	Synthese: niets is zo praktisch als een goede (beleids)theorie	105
4	Beleidsvaluatie ex ante: beleid en maatregelen vooraf beoordelen	113
4.1	Inleiding: oogmerk en evaluatieve functies	114
4.2	De kern van ex ante evaluatie: het beoordelen van beleidsalternatieven	119
4.3	Beoordeling van mogelijke beleidsalternatieven met behulp van multi-criteria-analyse (MCA), maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) of kosteneffectiviteitsanalyse (KEA)	128
4.4	Algemene modellen voor beleidsvaluatie ex ante	134
4.5	Sectorale ex ante beleidstoetsen	140
5	Beleidsmonitoring en beleidsvaluatie ex durante: het volgen en waarderen van beleid tijdens de uitvoering	147
5.1	Inleiding: de relatie tussen beleidsmonitoring en beleidsvaluatie ex durante	148
5.2	Beleidsmonitoring: het volgen van beleidsuitvoering, doelbereiking en ontwikkelingen in de beleidscontext	150
5.3	Beleidsvaluatie ex durante: beoordeling van uitvoering en voortgang bij het bereiken van doelstellingen tijdens het beleid	160
6	Beleidsvaluatie ex post: beleid achteraf evalueren	175
6.1	Inleiding: oogmerk en functies	177
6.2	Modules voor het uitvoeren van een ex post evaluatie: van de reconstructie van de beleidstheorie tot het beoordelen van de doelmatigheid	178
6.3	De experimentele methode (en alternatieven)	193
6.4	Nieuwe modellen voor beleidsvaluatie ex post	202
6.5	Beleidsvaluatie ex post goed 'richten': beschikbare gegevens, uitwerking van de beleidstheorie, mate van complexiteit en beoogd niveau van leren	214
7	Onderzoeksmethoden en dataverzameling: 'op traditionele wijze' en in het informatietijdperk	229
7.1	Beschikbare gegevens en informatie: documenten en monitorgegevens	231

7.2	Gegevensverzameling: ‘conventionele’ onderzoeksmethoden en -technieken	236
7.3	Nieuwe ‘grote gegevens’: bronnen en methoden (<i>big data</i> en <i>data science</i>)	244
7.4	Mixed methods research en triangulatie	251
8	Kwaliteitseisen voor evaluatieonderzoek, evaluatoren en opdrachtgevers: valide, betrouwbaar, bruikbaar en professioneel	263
8.1	Criteria voor goed evaluatieonderzoek: validiteit, betrouwbaarheid en bruikbaarheid	264
8.2	Competenties en onafhankelijkheid van een goede evaluator	269
8.3	Kwaliteitsrichtlijnen voor opdrachtgevers	276
8.4	Kwaliteitsbewaking: wezenlijk gedurende het gehele evaluatieproces	280
9	Benutting van evaluatieonderzoek: wat vergroot de kans op benutting en doorwerking?	287
9.1	Het benuttingsvraagstuk en de drie typen beleidsevaluatie: ‘Does anybody care?’	289
9.2	Vormen van functionele benutting: wat willen we met een evaluatie bereiken?	292
9.3	Directe en indirecte benutting, instrumenteel en conceptueel gebruik	296
9.4	De beoogde gebruiker: voor welk instituut, ‘klant’ of doelgroep is de evaluatie bedoeld?	297
9.5	Timing en fase: wanneer moet het gebruik van de evaluatie plaatsvinden?	302
9.6	Toegankelijk, begrijpelijk en aantrekkelijk rapporteren	305
9.7	Meerwaarde als evaluatie-instituut: sturen op benutting en impact	307
9.8	Specifieke benadering: gebruiksgerichte evaluatie	308
10	Institutionalisering van beleidsevaluatie: regelgeving, organisatie en professionalisering in Nederland, België en internationaal	313
10.1	Institutionalisering van beleidsevaluatie in Nederland	314

10.2	Institutionalisering van beleidsvaluatie in België (Vlaanderen)	336
10.3	De rol van internationale organisaties in het bevorderen van een evaluatiecultuur	345
II	Stappenplan Beleidsvaluatie: fasen, stappen en mijlpalen bij het programmeren, ontwerpen en uitvoeren van evaluatieonderzoek	351
II.1	Selectiefase: selecteren en programmeren van beleidsvaluatie	353
II.2	Vorbereidingsfase: duidelijkheid verkrijgen over de vraag 'wat gaan we waarom, wanneer, hoe, met en bij wie en waar onderzoeken?'	355
II.3	Uitvoeringsfase: het verzamelen, analyseren en interpreteren van gegevens en het formuleren van de conclusies en aanbevelingen	367
II.4	Rapporteringsfase	370
II.5	Nazorgfase	374
	Literatuurtips, gebruikte literatuur en websites	379
<hr/>		
16	Over de auteurs	403
	Trefwoordenregister	405